

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Ciril Mohor. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsako soboto
ob enajstih dopoldne

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inzerati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petletno vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo naj se blagovoljivo pošilja naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Avstrija in Balkan.

Milo žalujejo evropski diplomati, ker je pokopan na Balkanu njihov ljubljencek — Status quo. Štirje možje so ga odnesli in diplomacijo povabili k pogrebu. In kako naglo je to šlo! Diplomati so pred vojno grozili štirim balkanskim državam, da ne bodo dobile, tudi če zmagajo Turke, čisto nič novega ozemlja. Zastopniki nekaterih veselil so celo želeli, da bi zmagal Turek in gospodaril po svoje, kakor doslej. V zatiranju malih narodov jim je bil Turek vzor, v stiskanju balkanskih Slovanov Nemcem in Madjarom zavestnik, vsem po Carigradu škilečim velevlastim pa onemogli Sultan srečni reševavec ugank in vseh težav, dokler se razmere ne izpremenijo, kakor si same želijo.

Sijajne zmage balkanskih armad so velevlastim dokazale, da je „Status quo“ nemogoč. Edinost je začela pokati. Francoski ministrski predsednik je javno izrazil svoje simpatije do balkanskih držav in njegov govor je našel v angleških listih večinoma prijazen odmev soglasja. Da Rusija stoji na strani Slovanov in da Italija vsled svojega poželenja po Albaniji ni Turčiji prava prijateljica, se kaže vedno bolj očitno.

Kaj pa Avstrija? Kaj lahko bi si bila Avstrija pridobila simpatije in zaupanje balkanskih narodov in dobro sosedstvo na jugu, ako bi ne bila vodivna misel naših nemških politikov „Drang nach Osten“. Tudi razširjenju njenega vpliva do Soluna bi se Jugoslovani ne upirali, ako bi Ogrska ne dajala čudnega izgleda vladanja s Cuvajem. Tako so pa simpatije do Avstro-Ogrske pri balkanskih narodih zelo majhne. To nam več škoduje, kakor pa koristi rožljanje Rumunije s sabljo. Po pravici se je tedaj pritožil češki katoliški poslanec Schilinger v dr-

žavnem zboru, da je avstrijski ministrski predsednik govoril o Balkanu premalo jasno, ker se „Status quo“ ondi ne more več vzdrževati, in je zahteval, da naj Avstrija maršira na čelu balkanskih držav, pa tako, da se bo prilagodila novim razmeram v Evropi, ne pa vedno ostala le kot privesek nemške politike. Krivično bi bilo balkanskim državam to vzeti, kar so si z žrtvijo krvi pridobile. Simpatije slovanskih narodov v Avstriji, je rekel govornik, so na strani balkanskih držav, ker so ti narodi prepričani, da zmaga slovanskih narodov na Balkanu pomeni utrditev slovanskega vpliva v Avstriji.

Vojna na Balkanu.

Srbsko bojišče.

O bitki pri Kumanovu. Zadnji teden so imeli na bojišču največ sreče Srbi. Drli so silno hitro naprej in jemali mesto za mestom. Največ je izdala zmaga pri Kumanovu. Boj je bil strahovit in je trajal dva dni, 24. in 25. oktobra. Srbov je bilo v boju 35.000 mož pod vodstvom prestolonaslednika. Petsto Albancev je dalo znamenja, da se podajo. Ko so ti Albanci prišli blizu, da so bili 15 metrov od Srbov oddaljeni, so naenkrat začeli streljati. Nastala je grozna morija. Srbi so skočili pokoncu in so vseh 500 Albancev posabljali, potem pa šli nad utrdbe. Turke so po ljutem boju zapodili v beg, ali pa vjeli. Srbi so dobili 10 brzostrelnih pušk in 30 turških topov. Imeli so Srbi blizu 2000 mrtvih in 900 ranjenih. Med padlimi Srbi je bilo več štabnih častnikov in poveljniki štirih pešpolkov. Turkov je bilo 8000 mrtvih in veliko ranjenih. Bojevalo se jih je okoli 40.000 pod vodstvom Zekki paše. Največ Srbov je padlo, ko so naskočili neko višino, kjer so imeli Turki izvrstno pozicijo. Ko je nastopila srbska artilerija, so se

začeli Turki valjati v krvi. Uničeni so bili trije turški eskadroni. Nekateri Turki so bežali v Skoplje, drugi pa še naprej. Priskočili so Srbom iz vzhoda še Bolgari na pomoč.

Na Kosovem polju je general Jankovič, poveljnik tretje srbske armade, ukazal blizu groba sultana Murada opraviti slovesno zadušnico za carja Lazarja, ki je padel tu l. 1389. V premaganih mestih se opravlja zahvalna božja služba za zmage srbskega orožja tudi drugod.

Srbi vzeli Mitrovico. En oddelek srbske armade je po zmagi pri Kumanovu brez boja zasedel Mitrovico. Drugi oddelek je pa po kratkem boju zasedel kačaniške gorske prelaze in Ferizović. Tu so Srbi zaplenili 15 brzostrelnih topov, 4000 pušk in velike množine streljiva. Sto vasi pri Drenici se je prostovoljno podalo. Od Ferizoviča so šli Srbi proti Skoplju. Med Kočano in Štipom ni več Turkov. Preden so Turki odšli, so na grozovit način trpinčili domače srbsko prebivalstvo, potem pa zbežali in obsejali polje z orožjem, katero so na begu proč pometali. Na divjem begu se včasih Turki med seboj pobijajo.

Srbi vzeli Skoplje. Pred Skopljem so se združile čete izpred Kumanova z onimi od Gilana. Turška artilerija je iz močnih utrdb skopeljskih streljala na Srbe. Toda utrdbe je srbska pehota vzela z naskokom. Potem je nastopila srbska artilerija in napravila Turkom mnogo škode. Zadnjo soboto ob dveh popoldne je Skoplje padlo v roke Srbom. Pred tremi meseci so bili Albanci vdrl v Skoplje in iz tega mesta diktirali Porti svoje pogoje za mir. Vstaja, ki je nastala tisti čas tudi v turški vojski, je pripravila padec Mladoturkom. Sedaj je Zekki paša pred Srbi moral bežati iz Skoplja. Na čelu armade je marširal v mesto Aleksander, sin kralja Petra. Turki so se umaknili proti Velesu. Prestolo-

PODLISTEK.

Ciganski župnik.

Priredil V. Hybásek.

II.

Leta so potekala in župnik Čelek ni bil nikoli okraden. Saj ni bilo tudi kaj vzeti na njegovem dvorišču. Vse njegovo bogastvo je bil — prešič. Tega je vestno redila župnikova sestra in oba sta se veselila „domačega praznika“ in dobrih klobas.

In sedaj naenkrat to razočaranje! Prešič je izginil. Župnik je prišel dol k sestri, je ogledoval nekaj časa prazni svinjak, toda žalostnega dejstva vse to ni izpremenilo.

Župnik se je kmalu potolažil, toda njegova sestra je tožila neprenehoma. Tako se je vsa zadeva izvedela po vasi in prišla na ušesa tudi orožnikom. Vsi so dolžili tatvine cigane, četudi se nihče ni vedel spominjati, da bi bili pri njih cigani kdaj pokradli.

Nekaj dni po tem dogodku se pa prikaže na pragu župnišča stari Tomaž, poglavar ciganov. Postaran, toda kot sin prostosti — ponosen, je prišel Tomaž in poljubil župniku roko.

„Prečastiti gospod! Dva dneva hoda sem šel do vas popolnoma sam; svoje ljudi sem pustil daleč odtod. Prišel sem, ker sem izvedel, da ste bili okradeni in da ljudje nas, cigane, dolže. Prišel sem zagotoviti vas, da izmed mojih ljudi vam nobeden niti ene slamice ni vzel, kaj šele celega prešiča. Gospod, staremu Tomažu lahko verjamete! Vsak izmed mojih ljudi ve, kako

strog je moj ukaz glede tega kraja, in vsakemu je tudi dobro znano, kako zna stari Tomaž kaznovati. Vaše ljubezni do ciganov ne bo cigan nikdar plačeval z nevhvaležnostjo — na to se lahko zanesete. In kakor smo skoraj 20 let svojo obljubo izpolnjevali, tako bomo izpolnili tudi to-le obljubo: Če je prešič še živ, ga bomo vam, gospod, pripravili nazaj. Ako ga je pa tat že zaklal, bomo tatu izsledili.“

In poljubil je vnovič župniku roko, se zahvalil za ponujeno mu okrepčilo in zagotovil, da ne bo miroval, dokler ne bo od njegovih ljudi odvzeta ta sramota in dokler ne bo pravi tat najden.

Župnik je bil ginjen do solz, ko ga je stari cigan zapustil. Kakor ogenj ga je pekel poljub na roki in sam sebi je očital, da je tudi on sam še v slabi uri v svoji dobri veri v cigane omahoval in na nje krivdo zvrčal . . .

Sedaj je bil popolnoma prepričan, da mu cigani niso ukradli prešiča.

III.

Od tega dneva sta pretekla dva meseca in o ciganih ni bilo ne duha, ne sluha. In zopet enkrat jutraj — navsezgodaj — se je razlegal glas župnikove sestre po župnišču; zopet se je moral župnik hitro oblačiti, toda to pot je z veseljem naznanjevala zvesta gospodinja svojemu bratu: „V svinjaku, ki je bil včeraj še prazen, stoji danes prešič, samo da je večji in dobro rejen.“

„Ni mogoče!“ se je čudil župnik in stopil hitro dol na dvorišče. In res! Kakor da bi poznal

svojega pravega gospodarja, je začel ščetinec kruliti. Župniku se je zdelo, da se lepa živalica ponaša, češ: „Le poglej me, kako sem se zredil!“

Za trenutek je župniku prišla misel: „To najbrž ni naš prešič.“ Toda njegova sestra je našla toliko znamenj na nogah, ušesih, rilcu in repku, da ni bilo mogoče več dvomiti.

„To so gotovo naredili cigani,“ je ugibala, a sedaj je iz njenega glasu odmevalo veselje in prikrita hvaležnost.

Zmajeval je z glavo župnik, čudila se vsa vas in okolica, čudil se je orožnik in samo okrajno sodišče. To je bil slučaj, ki se še ni pripetil — razen sedaj „ciganskemu župniku“.

Nihče se ni oglasil radi prešiča, priče so potrdile, da je bil v tem in tem času župniku prešič ukraden, samo da je bil takrat majhen, sedaj je pa dobro rejen — — —

In tako je prešič ostal župniku in z njim je prišlo zopet veselje v župnišče in — o pustu „domača slavnost“.

IV.

Bilo je pred Božičem. Že davno ni bilo nikjer videti v okolici niti enega cigana. Druga leta so že teden pred prazniki taborili blizu vasi, a letos niso prišli.

„Ne bo jih,“ so ugibali mnogi. Župnik Čelek je bil žalosten. Letos torej ne bo pripravljaj ciganom božičnega drevesca na sveti večer, ne bo se veselil njihovega veselja!

A pred svetim večerom potrka nekdo na vrata župnišča. „Tomaž,“ zakliče veselo župnik, „pojdite, pojdite, saj sem vas že komaj čakal.“

nasledniku Aleksandru so prišli naproti konzuli tujih držav in so ga prosili, da naj prizanese prebivavstvu, kar je Aleksander obljubil storiti in dostavil, da Srbi ne prihajajo kot zatiravci, ampak kot osvoboditelji. Srbi so dobili v Skoplju in okolici 80 topov in 80 vagonov streljiva. Po večini je to bilo srbsko streljivo, katero so bili Turki pred začetkom vojne pridržali v Skoplju in ga niso pustili naprej. Vest o zavzetju Skoplja, nekdanje prestolnice srbskih kraljev, je povzročila po vsi Srbiji velikansko navdušenje. Po cerkvah so se opravljale zahvalne božje službe. Po ulicah so Srbi nosili zastave in prepevali narodne pesmi. Pred kraljevskim dvorom in bolgarskim poslaništvom so se priredile v Belgradu prisrčne ovacije.

V Belgrad so dne 27. oktobra pripeljali vlaki nad 2000 ranjenih Srbov, Turkov in Arnavtov. Zvečer so prišli tja slovenski zdravniki. Neki ranjeni Arnavt je v bolnišnici srbskega zdravnika dr. Milana Štefanoviča zabodel v prsi, da je umrl.

En del razbite turške vojske Zekki-paše je pobegnil proti Tetovu. Srbska častniška patrolja, ki so jo poslali za bežečimi Turki, je sporočila v Skoplje, da v Tetovu ni nobenega oboroženega Turka več. Večinoma so se bežeči Turki na milost in nemilost vdali zasledujoči srbski konjenici. Pometal so orožje od sebe ter se dali brez odpora vjeti. Mnogo Turkov je zbežalo v arnavtske vasi, ki so razpostavile bele zastave, v znamenje, da se udajo. V Tetovu so tudi razobesili bele zastave, ter se je mesto Srbom udalo. En del srbske armade je pregnal turške čete po Ovčjem polju. Posrečilo se je Srbom ves ta turški oddelek razbiti. Vršili so se kratki, toda zelo krvavi boji. Srbi so se nato obrnili proti jugu in proti Štipu. Na poti proti Štipu so zavzeli selo Sv. Nikolaj. Prebivavstvo vasi je Srbe z navdušenjem pozdravilo.

Srbi so dne 29. oktobra zasedli Veles in napravili velik plen. Na poti proti Velesu so vjeli 7000 Turkov. V bitki so imeli Turki 80.000 mož, padlo jih je 5000, drugi so bežali na vse strani.

Turki so poklali v Skoplju, preden so mesto zapustili, veliko žen in otrok. Vjeli so pa Srbi v Skoplju 7000 Turkov. Glavno srbsko taborišče se je prelozilo v Skoplje.

V Kumanovo so odposlali iz Belgrada šest vagonov petroleja, da bodo tam požigali mrtvece, ki kužijo zrak, ker jih tako naglo ne morejo pokopavati. Na visoki planoti Ovčje polje so

Kratko naj povem, kaj vse je izvedel sedaj župnik od Tomaža. Zvest svoji obljubi, je ukazal Tomaž ciganom, naj poizvedo po okolici, kdo je župniku ukradel prešiča. Ni trajalo dva dni in Tomaž je že vedel, kje prešič tiči; bil je več ur hoda od župnišča dobro shranjen v svinjaku na „Samoti“. In izvedel je še več: Šoja — tako se je pisal lastnik „Samote“, ki je s pomočjo svojega sina ukradel prešiča — je povedal, da ga ne misli takoj zaklati, ampak da ga bo zredil in ga zaklal šele v adventu, da bo imel za praznike pečenko in o pustu dosti prekajenega mesa...

„Le krmi ga torej, le krmi!“ je mislil takrat Tomaž sam pri sebi, in je ukazal, naj poizvedo za dan, kdaj namerava Šoja ukradenega prešiča zaklati. In ko se je bližal ta dan, sta dobila dva „najboljša“ iz Tomaževe družine novo povelje: Tisto noč, predno bodo zaklali prešiča, ga morata ukrasti in ga takoj spraviti v hlev našega gospoda župnika.

In cigana sta vestno izpolnila ukaz svojega poveljnika, pa še z večjim veseljem zato, ker je to bilo za njihovega gospoda.

„Ker Vam je provzročil tat tolike žalosti, Vam je moral za kazen prešiča izrediti,“ je končal Tomaž svoje pripovedovanje. „Lahko bi mu ga bili ukradli takoj čez dva dni, toda nalašč sem čakal, da se je prešiček obredil — — —“

Župnik je začuden poslušal. Kaj takega še ni slišal v svojem življenju. Smejal se je sam, smejala se je Tončka, smejala se je vas in z njo tudi orožnik in gospod sodnik. Zato se ni nihče oglasil, da mu je bil prešič ukraden, ker bi se bil sam sebe izdal.

K sklepu naj še povemo, da je župnik poslal tudi Šoji majhno povračilo za rejo, četudi to ni bilo sestri Tončki prav.

Srbi dobili 187 topov in 430 zabojev streljiva. Bežeči Turki so brez artilerije.

Bolgarsko bojišče.

Azim beja, poveljnika turških čet, so v Carigradu umorili, ker je slabo branil Lozengrad. Turki se pričakajo med seboj, kdo je zakrivil poraz. Mladoturki dolže liberalne častnike, ki se niso brigali za službo, ampak so le politizirali.

Dne 28. oktobra so bolgarske čete zasedle važno strateško točko Bunar Hisar, ki leži 35 km jugovzodno od Lozengrada (Kirk-Kilise). Isti dan so Bolgari vzeli Dramo pri Ljule Burgasu. Reki Marica in Tundsas sta prestopili bregove in delata velike ovire. Zveza med Drinopoljem in Carigradom je pretrgana. Drinopolje hočejo Bolgari izstradati. Na železnici so Bolgari zajeli cel vlak moke, namenjene v Drinopolje. Sedaj je v mestu, kjer je en sam veliki mlin, katerega Bolgari obstreljavajo, pomanjkanje živil.

Odločivne za izid vojne so bitke, katere imajo te dni Bolgari s Turki. Tam imajo Turki svoje najboljše moči. Vzhodno od Ljule-Burgasa stoji 260.000 Turkov proti 140.000 Bolgarov. Bojna četa je dolga 17 km, ker sega do Črnega morja. Turška armada pod vodstvom Mahmud Muktar-paše je napravila splošen naskok in po dvanajsturnem boju so se Bolgari morali umakniti. Bolgarski sanitetni oddelek je prišel blizu Nevkropola v zasedo in je bil ves uničen. Bolgarska konjenica je pa udarila proti jugu in vzela Rodosto ob Marmarskem morju, 120 km od Carigrada. — Poveljnik vzhodne armade je odstavljen, vodstvo je prevzel Nazim-paša.

Po dvanajsturnem boju je bolgarska armada glavne turške čete popolnoma premagala. Turki so začeli na vso moč bežati proti Ljule Burgasu, ki leži ob železnici med Drinopoljem in Carigradom.

Črnogorsko bojišče.

Boji za Skader se nadaljujejo. General Vučković si je 23. oktobra osvojil Plevljo in odšel proti Peči.

Urtjeni, 570 m visoki hrib nad Skadrom, dela Črnogorcem velike preglavice. Cel teden so ga zastonj izkušali vzeti. Šele, ko so zasedli 4 km oddaljeno in 661 m visoko Širočko goro, so prišli bliže moderni trdnjavi Taraboš. Vzhodno od Skadra so že Turki razobesili belo zastavo, ko so pa Črnogorci prišli blizu, so začeli streljati in 300 Črnogorcev ubili in ranili. Črnogorci so nato Turke obkolili in pobili.

In ko je prišel po Božiču pust in se približal dan, da je imel prešič končati svoje življenje pod nožem mojstra mesarja, so se oglasili v Zakotu tudi cigani. To leto ni mogel župnik shraniti šunke, kajti z njim je obhajal „domači praznik“ ves tabor ciganov in polovica prešiča — če ne še več — je naenkrat izginila v želodcih črnih župnikovih gostov.

Pa povrnili so mu zopet drugi ljudje; klalo se je zdaj v tej, zdaj v oni hiši in iz vsake so romale kolone v župnišče in druge v tabor ciganov, ki so to leto kraj vasi taborili precej dolgo.

Stari Tomaž je pa pri odhodu ponovil obljubo. Ljudje so v Zakotu brez skrbi hodili k počitku; cigani jim gotovo niso ničesar ukradli po zaslugi „ciganskega“ župnika.

Za poklicem.

Spisal Peter Bohinjec. Dalje.

Župnik Zalokar ga je bil obvestil. Tomaž Kinski ni maral, da bi sin prišel domov. Nevoljen je bil, ker mu žena ni hotela zapisati zemljišč. Štiri zemlje v Grmuljah naj bi podedoval Žiga, le vinograd v Pijavi Gori bi bila last Tomaževa. Tudi to ni bilo očetu po volji, da si je sin edinec izvolil duhovski stan.

Žiga Kinski je bil vsakdanji gost župnika Zalokarja, ko je prihajal na počitnice. Stregel mu je pri sv. maši, pomagal mu v pisarni, vabil ga na Hudenje in s kapelani je hodil po fari, jezdaril z njimi čez drn in strm, lovil tiče in nastavljal zanjke. Za zajci je hodil po hostah, na trnek je lovil ribice, pa tudi s kmeti je hodil na poljški lov v jesenskih nočeh. Bil je prijatelj

Grško bojišče.

Grki imajo pri otokih Lemnos in Tenedos svoje brodogradilne, kateremu je poveljnik admiral Countouriotis. Tu je skupaj 20 ladij in v kratkem pridejo iz Pireja še štiri nove torpedolovke, katerih bo vsaka imela po 6 topov. — Po huđi bitki na gorskem prelazu Tripotamos pri Veriji se je Turek umaknil ter pustil na bojišču 5 vozov streljiva. Verija je od Soluna oddaljena 60 km. Grki so zavzeli Greveno, ki odpira pot v Janino, od Verije pa drži pot v Solun, kamor ni daleč.

Iz državnega zbora.

Vojska na Balkanu in notranjepolitični položaj. — Stürgkh in stranke. — Hochenburger. — Za naše pravice.

V državnem zboru se sicer obravnava proračun, a debata se suče največ okrog dogodkov na Balkanu. Vzpričo sijajnih zmag balkanskih narodov in neprestanih turških porazov se je omajalo protislovansko mišljenje celo tistih strank, ki so doslej simpatizirale le s Turki. To odseva iz vseh govorov, ki vsi povdarjajo izredno važnost balkanskega in jugoslovanskega vprašanja za monarhijo. Saj pa gre tudi za važne trgovske interese, ki jih ima zlasti nemški avstrijski kapital iskati na Balkanu. Naša predilna industrija ima iskati mnogo milijonov v teh deželah, polovica uvoza v največji notranji trg balkanski, v Skoplje, je avstrijsko, in to je svota letnih 20 milijonov. V Solunu je deležna pri uvozu Avstro-Ogrska z letnimi 25. milijoni, da ne govorimo o Carigradu samem in drugih trgih. S tem mora računati v prvi vrsti tudi naša diplomacija in zapustiti pota, po katerih je hodila desetletja. Prijateljske razmere z balkanskimi narodi so postale danes predpogoj za gospodarski razvoj in morda celo za obstoj Avstro-Ogrske. O kakem Status quo, o dosedanji posesti po zadnjih zmagah ni več govora. Vpraša se le še, bo li naša diplomacija, vzgojena v Turkom prijazni politiki, o pravem času zasukala krmilo in rešila za Avstrijo, kar se da, predno jo prebite druge države. — Razmere med ministrskim predsednikom in strankami takozvane večine se je zadnji čas precej ohladilo. Stürgkh ve, da ima močno zaslombo na višjem mestu, zlasti odkar je spravil pod streho brambeno reformo, in zato nastopa proti strankam precej samostojno. Kakor pri brambeni reformi, je izjavil tudi sedaj, da se morajo urediti državne finance, ne da bi posamezne velike stranke za to kaj dobile, to se pravi, da s tem ne bo nič, da bi voditelji teh strank

narave, prijatelj duhovnikov, rad se je sukal okrog altarjev in poslušati pridige je bilo njegovo posebno veselje. Še dijak se je doma spravil na debelo tnalo in od tam pridigoval hlapcem in deklam, da so se mu smejali, pa ga tudi včasih resno poslušali, rekoč: „Naš Žigec bo pa res enkrat še duhovnik!“

Žiga je bil resen, zamišljen mladenič. Otožne črte na svojih licih je podedoval po materi. Kakor je bila baronka zamišljena, ljubeča samoto in naravo, tako so tudi te lastnosti prešle na sina edinca. Nežen čut je preveval njegovo srce, od očeta je pa podedoval resnobo in vstrajnost.

Prijatelj njegov je bil Jurko. Ta je še vedno služil na Brinjevcu baronko Marijo, ki je bila že silno stara; le še prav topli poletenski dnevi so jo privabili na solnce. Jurko je prignal Žigi iz Bosne konjiča, ki je meril dobrih dvanajst pestij. Temu konjiču je Žiga dal ime „vuk“. Konjiček se je dečku osobito priljubil in povsod ga je spremljal. Hodil je za njim kot kužek in je umel vsake vrste umetnosti. Štel je z nogo, poklanjal se je gospođi, sedel na zadnjem koncu, v gobcu nosil torbo itd.

Tako so minevala Žigi mlada leta. Mati ga je učila, kar je sama znala, očetje jezuiti pa so ga izvežbali v vseh vedah tistega časa.

Stari oče in mati sta že davno legla Žigi v grob. Stric Rudolf na Raki je umrl za osepnicami l. 1713. To leto so po Dolenjskem razsajale huda lakota in razne kužne bolezni.

In zdaj je tudi hudenjska baronka sklenila svoje življenje. Ni dočakala sinove nove maše. Položili so jo v kriptu škocijanske kostnice.

Dalje prih.

kaj kmalu postali ministri. Z jugoslovanskega stališča moramo biti zadovoljni s tako izjavo, ker bi bila za nas Jugoslovane parlamentarizacija kabineta najhujši udarec. Na naš račun in na račun drugih malih narodov bi vladale in odločevale velike stranke same v svoj prid! Seveda je bila tu izjava za to večino kakor mrzel curek in komaj pritajujejo v govorih in časopisju svojo nezadovoljnost in svoj srd. Ni dvoma, da se pripravljajo na odločiven napad na Stürgkhov kabinet, da pa sedaj vsled zunanjega političnega položaja za tako potezo še ni prišel pravi trenutek. — Nemce veže sedaj na sedanje ministrstvo pravzaprav le še njih zaupnik Hohenburger. S svojo odredbo, s katero je hotel letos poletu vplivati na sodstvo na Češkem, je zagrešil ta veliko nerodnost, in jo sedaj izkuša s Stürgkhovo pomočjo z novimi odredbami in razlagami popraviti. Nemci ga drže z vso silo. Doklej bo to še mogoče, se pokaže morda že sredi meseca, ko se začne debata o njegovem odgovoru na češko interpelacijo. — V četrtek je poslanec Grafenauer v ostrem govoru bičal razmere v „turškem vilajetu“ na Koroškem. Kar se tu godi na polju šolstva in sodstva, je nezaslišano. Deželna vlada, ki je bila doslej takorekoč dekla „Volksrata“, se ne zmeni za razsodbo upravnega in državnega sodišča. Zanimivo bo, kako stališče bo zavzel novi deželni predsednik baron Fries, o katerem je znano, da je precej samostojen uradnik. Koroški nemški svobodomiselnici ga zato niso pozdravili bogve kako prijazno.

Gospodarski del.

Podpora kmetijstvu. Kranjski deželni odbor je v seji dne 26. oktobra dovolil „Živinorejski zvezi za kamniški politični okraj“, ki priredi od 11. novembra do 22. decembra t. l. praktični živinorejski tečaj v Komendi, tisoč kron podpore. Nadalje se je isti „Zvezi“ dovolilo 25% nakupnine za telice, če jih bo kupila od „Živinorejske zadruge“ v Selcih. Prispevek se je dovolil tudi za podelitev vzrejevanih podpor za teleta v Osvinici.

Zvišanje delniške glavnice Živnostenske banke. Tržaška podružnica Živnostenske banke nam poroča, da je na občnem zboru leta 1912 na podlagi izpremenjenih pravil sklenjeno povišanje delniške glavnice od 80 na 100 milijonov kron prejelo oblastveno potrdilo. Živnostenska banka se bode poslužila tega dovoljenja pričetkom prihodnjega leta, kakor hitro bodo namreč razmere dopuščale.

DOPISI.

Iz Loke. Starološko občinsko predstojništvo si usojamo vprašati, čemu ima v Stari Loki občestne svetivke, ki svetijo samo takrat, kadar mesec sveti. Menda je stari Hren, katerega telesno navnotežje se rado izpreminja, samo zato nastavljen za prizigavca, da vestno poskrbi za egiptovsko temo, s katero se Staroloci lahko postavijo. — Istotako naj nam tudi očetje loškega mesta blagovolijo pojasniti, po katerem paragrafu mestnih statutov je kavarni dovoljeno postavljati oleandre na trotoar, da se jih morajo pasanti ogibati in stopati v že itak dovolj blatno cesto.

Jesenice. Deželni šolski svet je dovolil na Jesenicah šestrazredno ljudsko šolo, kateri se bo pridružila tudi gospodinjska šola.

Politični obzor.

Demonstracija proti dunajskemu evharističnemu kongresu. Prostožidarji ne morejo več mirmo spati, ker se je dunajski evharistični kongres sijajno zvršil. Za prihodnje leto namestavljajo sklicati v Lisabono prostožidarski kongres, in sicer bodo povabljeni na ta kongres vse prostožidarske in vse napredne (!) organizacije celega sveta. Veliki mojster Magalhaes Lima pravi, da bo treba dati temeljit odgovor katoličanstvu, ki se je predrznilo z dunajskim kongresom napraviti korak naprej. Naprednjaškim protikristijanom je hudo, ker se je na Dunaju toliko ljudi poklonilo Kristusu.

Za avstrijsko zračno brodovje so štirje člani gosposke zbornice darovali pol milijona kron.

3000 članov je od lani izgubila organizacija socialnih demokratov med avstrijskimi Nemci.

Katoliška veroizpoved. Pri posvečenju nove cerkve sv. Ane v Alt-Oettingu na Bavarskem je bil tudi navzoč prestolonaslednik Ludovik Bavarski. Na škofov pozdrav je odgovoril: „Katoličan sem po krstu in po prepričanju. Tega si ne pustim vzeti. Le čudno bi bilo, ko bi kot član kraljeve hiše ne imel iste prostosti, kakor vsak podložnik.“

Bolgari na Rumunskem. V Dobrudži, ki je bila na berlinskem kongresu odtrgana od Bol-

garske in priklopljena Rumunski, prebivajo večinoma Bolgari. Te pravoslavne Bolgare je Rumunska hotela porumuniti na ta način, da je v njihovih cerkvah uvedla rumunski obredni jezik. Svojo narodnost so Bolgari hoteli rešiti s tem, da so začeli pristopati zjedineni grško-katoliški cerkvi, ki je ondi ohranila obrede v slovanskem jeziku. Rumunska cerkvena oblast jih pa hoče obdržati v pravoslavju in jim je sedaj dovolila, da smejo cerkvene obrede imeti enkrat v slovanskem, in drugič v rumunskem jeziku.

Kaj pravi zgodovina o turških grozovitostih? Zgodovina slovenskih dežel je pravzaprav le zgodovina bojev naših pradedov s Turki. Po stoletjih v narodu še niso pozabljene muke, katere so za časa turških napadov trpeli naši predniki. Svetovna zgodovina nam pa pripoveduje tole: Po boju na Kosovem polju l. 1389., ko je padlo srbsko carstvo, in po boju pri Terovu l. 1392., ko je padlo bolgarsko carstvo, so Turki neusmiljeno klali kristijane. Ko je bil kralj Žiga l. 1396. od Turkov pri Nikopolju premagan, je dal sultan Bajazit obglaviti 10.000 vernikov. L. 1453. so Turki pod sultanom Mohamedom II. zasedli Carigrad in so posekali brez števila kristijanov. L. 1815. so Turki zopet osvojili Beograd, obglavili 150 odličnih Srbov in petdeset jih nataknilo na kole. L. 1822. so Turki poklali 20.000 Grkov, po bolgarski vstaji l. 1876. so pomorili 12.000 Bolgarov. Spomini na te dogodke delajo balkanske narode junaške. Kristijani vedo, da bi jih Turki klali po stari navadi, ako jih ne premagajo. Prišel je čas osvete. Iz Drinopolja so si Turki nekdanj podjarmili Balkan. Sedaj so pa od balkanskih narodov Turki obkoljeni v Drinopolju. Prijazno pa povsod ravnajo balkanski kristijani s turškimi vjetniki in ranjenci.

Novičar.

Shod zaupnikov „Kmečke zveze za kranjski okraj“ se bo vršil v ponedeljek, dne 4. novembra t. l., ob poldveh popoldne v dvorani „Ljudskega doma“ v Kranju.

Odbor „Kmečke Zveze“.

Skioplično predavanje o Balkanu bo jutri v Podbrezjah in Trziču, v sredo ob pol 8. uri pa v Kranju v „Ljudskem Domu“, kjer bo govoril g. dr. Capuder. Cene navadne. Slike krasne. Predavanje bo z ozirom na sedanje razmere silno zanimivo.

Občinske ubožne zadeve. Deželni odbor kranjski je z okrožnico opozoril vsa županstva na določbe ubožnega zakona, po katerih mora k vsaki seji ubožnega odseka in k seji občinskega odbora, če se obravnavajo v nji ubožne zadeve, povabljen biti tudi župnik dotičnega kraja.

Posredovavni uradi. Centralna vlada se je postavila na stališče, da vsled nejasnosti sedanjega zakona ustanovitev posredovavnih uradov po občinah na Kranjskem ni obligatorna. Jasnost bo napravil deželni odbor s predlogom v deželnem zboru, ker smatra posredovavne urade obligatorne za vse občine.

Cerkvena predstojništva opozarjamo, da naj se dobro informirajo, preden zavarujejo kakšnega cerkvenega uslužbenca pri deželnem uradu „Občnega pokojninskega zavoda za nameščence“ v Trstu, o obveznostih, katere prevzemajo, kajti te so trde.

Gasivske podpore je deželni odbor dovolil gasivnim društvom: v Stari Loki 300 K, na Zgornjem Brniku 360 K in na Sori 1000 K. Gasivnima društvoma v Škofji Loki in v Dolu se je podpora odklonila.

Za ranjence na Balkanu je kranjski deželni odbor dovolil 3000 K podpore.

III. slovenski protialkoholni kongres, obenem desetletnica protialkoholnega gibanja na Slovenskem, bo v nedeljo 17. novembra v Ljubljani. Kongres priredi vzajemno Protialkoholna zveza „Sveta vojska“ in „Društvo zdravnikov na na Kranjskem“ s pomočjo drugih večakov in strokovnjakov. Društvo zdravnikov, na čelu mu dr. Demeter vitez Trsteniški, se je zadnji čas začelo posebno zanimati za alkoholno vprašanje in je za to izvolilo poseben odsek iz svoje srede. Na tem kongresu bo društvo prvič nastopilo v tem smislu. Predavali bodo štirje zdravniki. Zborovanje bode v veliki dvorani „Uniona“ in se bo pričelo ob devetih dopoldne ter bodo predavanja trajala ves dan. Proti večeru bo zborovanje za ženstvo posebej. Zanimanje za kongres je precej veliko in se obeta velika udeležba. Povabljeni in zastopane bodo vse oblasti. Deželni odbor bo pozval vsa županstva, naj se kongresa udeleže, deželni šolski svet pa bo dovolil učiteljem prost dan. Podrobni program prihodnjič.

Za protialkoholni shod, ki bo dne 17. novembra v Ljubljani, si bodo sneli župani vsled dovoljenja deželnega odbora potne stroške zaračunati na občinskih sredstvih.

Za vzdrževanje kranjskega vodovoda se določi udeleževanje občinam ključ, sestavljen iz števila prebivancev in direktnega davka, in sicer prispeva mestna občina Kranj 58, občina Predoslje 14, občina Senčur 21 in občina Voglje 7 odstotkov.

Sekcija „Rdečega križa“ za balkanske države se je minuli teden ustanovila v Kranju. V odboru so naslednji gospodje in dame: Župan Ferdinand Polak, predsednik; lekarnarja soproga Leopoldina Šavnik, predsednica; podžupan dr. Valentin Štampihar, podpredsednik; veleindustrija soproga Matilda Majdič, podpredsednica; sodnik Oskar Dev, zapisnikar; farmacevt Franc Šavnik, blagajnik; tovarnarji Marenčič, Windischer in Fock, trgovci Hlebš, Sajovic in Pirc, odvetnik dr. Jos. Kušar in višji okrajni zdravnik dr. Šavnik, odborniki.

Vodnjaka v Kranju. Zadnji čas so zabili (s cementnima ploščama pokrili) dva stara vodnjaka v Kranju: pri župni cerkvi in pred Colnarjevo hišo. Vodnjak pri župni cerkvi je bil izkopan l. 1840. dvajset seznjev globoko.

Cand. med. Matej Justin, starešina slov. kat. ak. društva „Danice“, je bil v četrtek 31. oktobra v slavnostni dvorani dunajskega vseučilišča promoviran doktorjem vsega zdravilstva.

V Stražišču pri Kranju je nekdo te dni zastupil okrajnemu gozdarju g. Ferjančiču 26 kokoši. Eno so poslali v Ljubljano v preiskovanje. Hudobneža zasledujejo.

V Srednjem Bitnju je minulo nedeljo, dne 27. t. m., zvečer 32 let stari posestnik Vincenc Hafner, p. d. Frlukov, prišel k svojemu sosedu usnjarskemu delavcu Jakobu Brtončlju, s katerim je živel že dlje časa v sovraštvu, in ga klcal na korajžo. Brtončelj se je začel pripraviti ž njim in mu v jezi zasadil nož v trebuh, katerega je preparal in obenem ranil čreva. Hafner bo težko okrevat.

Na Skaručini se je naselil, ko je stopil v pokoj, preč. g. Mihael Saje, duh. svetnik in doslej župnik v Štangi.

V velikem kinematografu v Trziču se bo preostavljala danes in jutri zelo aktualna slika: „Vojna na Balkanu“. Poleg drugih slik bodi omenjen še: „Evharistični kongres na Dunaju“. Več je razvidno v današnjem oglasu.

Nove podružnice „Slovenske Straže“ so se ustanovile na Bledu, Ježici, Crnučah, v Planini, Št. Jerneju in Žužemperku, tako da je sedaj vseh podružnic „Slov. Straže“ na Kranjskem 117, dočim je podružnic Ciril-Methodovih na Kranjskem le 113.

* * *

Društvo ruskega „Rdečega križa“ je dovolilo za ranjence balkanskih armad en milijon rubljev.

Dohod Slovanov v Evropo. Na letošnjem prazgodovinskem kongresu v Pragi je profesor dr. Niederle, znani preiskovavec staroslovanske zgodovine, dokazoval, da so se Slovani naselili v vzhodni Germaniji, če ne prej, vsaj v tretjem ali četrtem, ne pa šele v šestem ali sedmem stoletju.

Katoliško časništvo v Italiji. Pri nas se katoliško časništvo ne podpira dosti, še slabše je pa v Italiji. Čimbolj se gre v Italiji proti jugu, tem manj se katoličani brigajo za svoje časopisje. Rim ima poleg oficijoznega in precej suhoparnega dnevnika „Osservatore Romano“ le še ilustrovani tednik „Vera Roma“, drugega katoliškega lista nima. Pač pa bo začel strogokatoliški in od sv. očeta posebno priporočeni tednik „Labaro“ v Milanu dne 4. novembra izhajati kot dnevnik.

Iz Hamburga se ponujajo agenti, da prekrbijo službe na ladjah. Ker so obljube teh agentov večkrat prazne, naj se nanje nihče ne zanaša.

Spomenik v Port Arturju. V spomin na bitke v Port Arturju so postavili na nekem griču blizu mesta 15 metrov visok spomenik v obliki patrone.

Turške čete so bile takole razdeljene: V Kirk-Kilisu je bilo 25.000 mož, v Drinopolju 55.000, v Dimotiki jih stoji 50.000, glavno turško taborišče je bilo v Lüle-Burgasu. Glavni poveljnik je Addulah-paša. Proti Srbom so postavili Turki v Skoplju in Velesu 100.000 mož pod poveljstvom Ali Risa paše, proti Črnogorcem 60.000 mož pod Mahmud Šefket pašo, proti Grkom 30.000 in na Strumi stoji 30.000 mož.

Nekoliko turških besed. Kirk = štiri-deset (Kirk-kilisa), baba = oče, eski = star (Baba-Eski) köj = vas, kâdi = sodnik (kadiköj, Hasköj), köprü = lesen most (Köprülü), hisar = grad (Bunar Hisar).

Turški porazi. Turki so hrabri vojaki tudi še dandanes, ker imajo vero, da je človeku smrt usojena in da gre vojak gorak v Mohamedova nebesa. Vzroka, da so bili Turki v tej vojski že tolikrat tepeni in da so morali bežati, ni iskati v pomanjkanju hrabrosti, ampak drugod, posebno pa v pomanjkanju discipline med častniki in v zelo pomanjkljivi vojni upravi. Duh razpora med Staro- in Mladoturki se je zanesel tudi med vojake in strankarstvo se čuti sredi bitke. Vrhutega je med turško vojaštvo uvrščena tudi doslej stiskana slovanska in krščanska raja, ki pač ne strelja rada na brate po veri in krvi. Uprava mnogoštevilne turške vojske je pa zelo slaba. Pešči imajo puške raznih sistemov, Martinke, Mauserjeve in Manlicherjeve repetirke, pa

Balkansko bo

nekateri tudi zelo stare puške, dobe pa včasih vsi enako streljivo, kar dela grozno zmešnjavo. Turški vojaki so večkrat lačni, ker se dovolj ne skrbe za živež, mnogo je pa tudi bosih in marajo zmrovanosti.

Mitrovica je strategično važno mesto v vilajetu Kosovo v zgornjem delu Kosovega polja ob izlivu Sitnice v Ibar. Ima 4 mošeje in 3500 prebivavcev. Do sem drži železnica iz Soluna in se bo odtod naprej zgradila železnica do bosenske meje, odkoder je do Sarajeva že izdelana. Severno od mesta so na hribu razvaline gradu Zvečana.

Veles (Köprülü). Mesto leži na obeh bregovih reke Vardarja, ob železnici v Solun, ima 20.000 prebivavcev, ki so večinoma Bolgari in se pečajo s sviloprejetvom, tkanjem volne ter pridelovanjem vina in tobaka. V mestu je sedež kajmakama (turškega okrajnega glavarja), grškega nadškofa in bolgarskega škofa.

Skoplje (turško Uškiub), glavno mesto turškega vilajeta Kosovò, ima 30.000 prebivavcev, 1/3 Srbov, 1/4 Bolgarov, 1/4 Turkov, drugi so Albanci in Cincari. Strategično važen kraj. Tu se steka več cest, kakor tudi železnica iz Niša s črto Mitrovica-Solun. Sedež imajo tu turški vali, nadškof katoliških Albancev, grški nadškof in bolgarski škof. Mesto ima močno utrjen grad, več cerkev in mošej, star rimski vodovod, okrožno sodnijo, srbsko in bolgarsko gimnazijo in več tovarn. Preden niso prišli Turki, je bilo Skoplje nekaj časa prestolnica srbskih kraljev. V rimskih časih se je mesto imenovalo Justiniana prima.

Prizren je krasno ležeče mesto v kosovskem vilajetu. „Onamo, onamo, da vidju Prizren,“ pravi navduševavna jugoslovanska pesem. Srbom in Črnogorcem je Prizren zgodovinsko častljivo mesto kot prestolnica srbskih kraljev iz rodu Nemanja. Prizren leži v zelo lepi ravnici ob deroči Marici, pritoku Drine, in ima okoli 50.000 prebivavcev, Slovanov in Albancev. Na hribu nad mestom so razvaline starega srbskega gradu. Poleg 24 mošej se vidita dve grški in ena katoliška cerkev. Industrija, obrt in trgovina cveto. Izdeluje se orožje, lončenina, tkanine, posebno se dviga strojarstvo. Rodovitna okolica daje veliko sadja, vina in tobaka. Trgovinski promet znaša na leto štiri milijone kron. Nekdaj so izdelovali v Prizrenu orožje za ves Balkan.

Peč (Ipek) je mesto v vilajetu Kosovo in šteje 18.000 prebivavcev, ki so večinoma mohamedanski Albanci. Leži ob potoku Bistrici, ki se izliva v Belo Drino. Tu se prideluje svila, sadje in tobak. Do l. 1690. je v odtodnem samostanu bival srbski patrijarh.

Bitolj (Monastir) je poleg Soluna največje mesto Macedonije in ima okoli 50.000 prebivavcev in ima mnogo krščanskih in mohamedanskih Bolgarov in Albancev. Mesto leži na reki Dragorju, ki se izteka v Črno. Do sem drži železnica iz Soluna. V mestu je velika grška cerkev, 11 mošej, 2 vojašnici, grški, bolgarski in valaški gimnazij, bogoslovno in učiteljsko semenišče in višja dekliška šola. V mestu biva turški vali, grški nadškof in lazaristi imajo tu svojo misijonsko hišo.

Préveza. Mesto leži v janinskem vilajetu pri morju trdo ob grški meji pri vходу v Arski zaliv. Tu se ustavljajo avstrijski parniki. V mestu je 9000 prebivavcev, ki so večinoma Grki. Tu je poleg dveh mošej 11 grških cerkev. Nedaleč proč so razvaline starega Nikopolja, ki je bil do l. 1204. glavno mesto Epira.

Čorlu je turško mesto v drinopoljskem vilajetu ob železnici blizu Marmarskega morja. Mesto ima 8000 prebivavcev, večinoma Grkov, in je sedež kajmakama in grškega škofa.

Rodosto je važno trgovsko mesto ob Marmarskem morju z 20.000 prebivavci, katerih je polovica Grkov. Mesto ima veliko mošej in sedem cerkv. Semkaj prihajajo tudi avstrijski parniki.

Viza (Visa), mesto jugovzhodno od Lozengrada ali Kirk-Kilise, ima okoli 6000 prebivavcev, ki so večinoma Turki. Tu je sedež grškega metropolita.

Današnja številka „Gorenjca“ ima dve prilogi: Zemljevid „Balkansko bojišče“ in „Narodno-Obrambni Vestnik“.

Novejše vesti.

Za Balkan. Kranjski odbor za nabiranje prispevkov za balkanski rdeči križ je doslej nabral med meščani okrog 1300 K in je sklenil, da pošlje prihodnji teden 100 srajc, 100 rjuh in 50 odev deloma v Cetinje, deloma v Niš. Nabiranje se nadaljuje in posebnost bo odbor svoje delovanje razširil na deželo, kjer vlada veliko zanimanje in sočustvovanje za trpeče junake.

Prispevki ali zbirke naj se pošiljajo g. Francu Savniku ali pa g. Karolu Windischerju v Kranju. — Odbor prav uljudno prosi, da bi mu zlasti poljedelci iz mesta in dežele vposlali krompir, ker vlada, kakor poroča g. dr. Šlajmer iz Niša, v Črni Gori in Srbiji veliko pomanjkanje živil. Darovi v krompirju se naj pripeljejo v tovarno g. Karla Windischerja v Kranju. Vsem darovalcem se vnaprej zahvaljuje odbor.

Zagreb, 1. novembra. Sinoči je jurist Planinščak streljal na Cuvaja. Ni ga zadel. Na begu je samega šebe ustrelil.

Dunaj, 1. novembra. Avstrijska vojna ladja „Marija Terezija“ je odšla pred Solun. — Govori se, da je pri Lile Burgasu padel sam Nazim-paša, ki je prej sultanu rekel, da se živ ne vrne, če ne bo zmagal.

Dunaj, 1. novembra. Velevlasti posredujejo za premirje. Cesar Franc Jožef je v brzovarnih dogovorih z rumunskim kraljem.

Cetinje, 31. oktobra. General Vukotić je zasedel Peč (Ipek). Prebivavci so sprejeli zmagovite Črnogorce z velikanskim navdušenjem. V cerkvi je bila zahvalna božja služba Kralj Nikita je odpotoval v Bar.

Belgrad, 1. novembra. Uradno se poroča, da so srbske čete zavzele Prizren. Štiri balkanske države bodo sklenile še tesnejšo zvezo za bodočnost.

Skoplje, 31. oktobra. Kralj Peter namerava v Skoplju sklicati srbsko skupščino, slovesno proglašiti aneksijo Stare Srbije in se dali sklicati za carja Srbov.

Sofija, 31. oktobra. (Velikanska bitka.) Zadnji terek popoldne se je pričela pri Lile Burgasu bitka na življenje in smrt med Turki in Bolgari, ki je trajala dobra dva dni. Poveljnik turškim četam je bil sam vojni minister Nazim paša, bolgarske čete je pa vodil najboljši bolgarski general Dimitrijevič. Turki so prvi naskočili Bolgare, ki so se bili utrdili na 70 km dolgi črti tja do Črnega morja. Silovito so gmeli topovi in klanje se je nadaljevalo tudi ponoči. V terek in sredo se bitka ni odločila. Na nekaterih točkah so Turki Bolgari premagali, pa so jih ti zopet vrgli nazaj. Tretji dan je pa Dimitrijevič „kazal dvema divizijama, da naj prideta na levem krilu pri Eski Babi Turkom za hrbet. Kmalu je bilo turško levo krilo premagano, nato pa še središče in desno krilo. Zmaga Bolgarov je bila popolna. Beg turške armade je bil nepopisen. Več kilometrov daleč naokoli so ležali kupi mrličev in ranjenec.

Sofija, 1. novembra. Bolgarska vojska je zdrava, drugi teden utegne vojne biti konec. Bolgari bodo pred duri Carigrada diktirali pogoje miru.

Sofija, 1. novembra. Pri Dimotiki je včeraj prišlo do boja s Turki. Zmagali so zopet Bolgari in zasedli Dimotiko. Zveza med Drinopoljem in Carigradom je pretkana. Tudi pri Torbu so zmagali Bolgari in se bližajo Cataldži. Kralj Ferdinand je naročil kapucinskemu patru Salvatorju, naj se pripravi, da bo v nedeljo dne 3. novembra maševal v Drinopolju v katoliški cerkvi.

Carigrad, 1. novembra. Tu je vse polno turških begunov, prenočišča imajo tudi po mošejah.

Atene, 31. oktobra. Grki so brez boja zasedli Greveno.

Za smeh in kratek čas.

Prijateljski svet. Lajtnant pregleduje omaro, predno dobi novega postreščka. Notri najde listek, ki ga je pisal prejšnji strežaj sedanjemu. Zapisano je bilo tole: „Ljubi Matevž, Ti boš imel prav dobrega gospoda, in če boš čevlje in gube lepo snažil, ne boš nikdar kregan in Ti bo prav dobro. Smodk pa nikar ne jemlji — ta vrag ima seštete!“

Med dijaki. Prvi: „Katero tvoje izpričevalo je najboljšo?“ — Drugi: „Tisto o cepljenju koz.“ — Narobe svet. Bolj ko je stara fotografija, mlajši je obraz.

Pometaj najprej pred svojim pragom! Ravnatelj N. se v ponedeljek ni ljubilo nič delati. Zato gre po pisarnah malo nadzorovat svoje uradnike. Tu vidi, da imajo skoraj vsi precejšen „blaumontag“. Jezen se vrne v svojo pisarno; a tudi tu vidi svojega uradnika, kako pase lenobo. „Ja, kaj pa je danes vsem mojim ljudem,“ jezno zarohni, „da nobeden nič ne dela? Menda ste drug od drugega nalezli to bolezen? — S kom pa ste že danes Vi občevali?“ Uradnik: „O, edino le z Vami, g. ravnatelj!“

Krepko z dravilo. Kolesar (prijatelju, ki toži nad zobobolom): „O, zoper to vem izvrstno

sredstvo. Včeraj sem se vozil s kolesom, kar me neznansko začne zob boleti. Stopim v bližnjo lekarno, kjer mi lekarnar kane na košček vate par kapljic. To denem na zob. Ko stopim iz lekarne, je zobobol takoj izginil, ker je izginilo moje kolo.“

Sama se zastrupila. A: „Ali že veš, da je stara Vrbičevka za smrt bolna — pravijo, da se je zastrupila.“ — B: „Gotovo se je v jeziku vgriznila!“

V šoli. Učitelj: „Kaj je obrekovanje?“ — Učenec: „Če kdo nič ne naredi, pa kdo to okoli pripoveduje.“

Popis tatu v tiralici. Lasje: rujavi, oči: plave, nos: navaden, posebna znamenja: svojemu očetu zelo podoben.

SLOVSTVO.

M. Humek: **Sadje v gospodinjstvu.** Slovenci imamo še veliko premalo praktičnih šol. Nekoliko poizkuša temu nedostatku od pomoči kranjski deželni odbor s prirejanjem gospodinjstvih tečajev. Ker pa ti tečaji v primeri z obširno tvarino, ki se v njih poučuje, le malo časa trajajo, se tudi pridobljeni nauki precej hitro poizgube. O tem se je prepričal tudi deželni sadjarski učitelj g. M. Humek, zato je spisal za dekleta in gospodinjke prav lepo knjigo: „Sadje v gospodinjstvu, ali navodilo o ravnanju s sadjem in o domači sadni uporabi z dostavkom o konserviranju zelenjavi.“ Knjiga ima 68 strani in 48 slik ter 9 krasno barvanih prilog. Sadjarsko društvo za kamniški okraj na Holmcu prodaja knjigo vezano za 1 K 95 v. Škoda, da te knjige ni izdala Mohorjeva družba, da bi se bila bolj razširila med ljudstvo!

Bolgari in Srbi. Sedaj, ko bijejo naši bratje Srbi in Bolgari na Balkanu ljut boj za svobodo in vero, je dobro, da kaj več zvemo o naših bratih Srbih in Bolgarih. — „Bolgarija in Srbija“ je knjiga, ki je izšla pred leti v Družbi sv. Mohorja v Celovcu, in v tej knjigi nam uzorni pisatelj in zgodovinar g. profesor Vrhovec jako poljudno popisuje ozemlje, ljudstvo, običaje in gospodarske razmere bratskih nam narodov. Najtopleje toraj priporočamo knjigo „Bolgarija in Srbija“ vsem bravcem, ki se zanimajo za naše brate na jugu. Knjiga se dobi jako poceni v zalogi Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Cena 80 v., po pošti 1 K.

Stenski koledar za leto 1913. je izšel v lepi izpeljavi v tiskarni J. Krajec nasl. v Novem mestu. Cena 40 vinarjev, s poštnino 10 vinarjev več. Za Ljubljano in okolico ima zalogo prodajna „Katoliškega tiskovnega društva“ (prej Ničman) v Ljubljani.

Na korist „Rdečega križa“ balkanskim narodom se je pričelo kegljanje v gostivni „Triglav“ v Kranju. Keglja se vsako soboto. Za obilno udeležbo se priporoča gostivničar.

Med čitatelje tega lista 284 6—6 **razdelimo 3000 parov**

izbornih, velegantnih čevljev iz trpežnega usnja, kakor kažejo slike, ker hočemo, da se spozna našo firmo. Samo delo, to je K 13-75 za 3 pare čevljev, se plača. Čevlji stanejo drugače K 42.— Pošljemo vsakemu po izbiri in na popolno zadovoljnost 3 pare moških ali ženskih čevljev vsake številke. Prememba dovoljena, radi tega nobenega rizika. Pošljaja se proti povzetju ali če se vplača denar naprej. Razpošiljanje po prvi katoliški eksportni hiši. — Šele iz vašega priporočila pričakujemo dobiček.

Franc Humann, Dunaj, II., Aloisgasse št. 3/H 9.

Moja stara izkušnja me učil in drži, da za odpravo izpuščajev, kakor tudi za nego kože, ni boljšega mila kakor je svetovnoznano **Steckenpferd lilijino mlečno milo** Bergmanna in dr., Tešin ob Labi. — Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah, drogerijah, parfimerijah i. t. d. — Ravnotako je brez primere Bergmannova lilijina krema „Manera“ za nego nežnih, belih damskih rok; v škatljicah po 70 vin. se dobi povsod. 147 50—30

Krepkega učenca 308 2-2 **za kovaško obrt sprejme takoj Franc Šter, kovaški mojster, Predoslje.**

272 52—8 **Higijenski urejena** **Največja snažnost! BRIVNICA** **Točna postrežba!** **Valentin Rozman, Kranj hiš. št. 106, nasproti župne cerkve.** Prodaja najboljših sredstev za negovanje in barvanje las, negovanje kože in zob, toaletnih mil, parumov, šmink za gledališke odre, lasničarskih izdelkov, krepka, podložkov i. t. d.